

"El meu pròxim nom també serà de quatre lletres"

Des que l'any 1968 Zush va ocupar el lloc d'Albert Porta (Barcelona, 1946) arran d'un episodi enigmàtic esdevingut en un centre frenopàtic, l'obra d'aquest inclassificable artista plàstic es construeix seguint una mitologia personal autobiogràfica.

Ara podem entrar al MACBA i visitar-hi, fins el dia 4 de març, una àmplia retrospectiva amb més de dues-centes obres seves; també tenim la possibilitat d'experimentar alguns dels procediments creatius de Zush al laboratori d'idees, posat a disposició del visitant, que ell comanda. És un espai reflexiu i lúdic a mig camí entre l'art que guareix i la dessacralització definitiva de la figura del creador.

—Com se li va acudir això d'entrar a viure a un museu?

—La raó principal per la qual ara visc al MACBA, per exemple, és perquè els museus sempre m'han fet l'efecte de ser territoris de morts, però crec que no hauria de ser així. L'art és viu quan fem l'obra, en el moment que escrivim o que pintem, quan encara hi podem afegir coses o treure'n. Per mi, la gran majoria de les galeries semblen veritables cases mortuòries, l'indret on preparen el mort per enterrar-lo. De fet, quan la gent entra a un museu, té una certa tendència a parlar en veu baixa, gairebé xiuxiuejant, amb una mena de por incomprendible que els fan aquella mena de morts que veuen penjats a les parets de les sales

—Creu que l'art ha tendit a sacralitzar-se?

—Sí! L'art ha arribat a sacralitzar-se tant que l'artista s'ha convertit en un ésser llunyà que ningú no sap ben bé com és, i al qual costa molt d'acce-

dir. Històricament, fins al segle XVI, l'artista era una persona normal, un artesà més, però a partir de llavors el poder i les elits el van anar separant més i més del poble. Van aconseguir de convèncer la societat que l'artista era un ésser extraordinari, fins que aquest, malauradament, s'ho va acabar creient. Partint d'uns pressupòsits del tot erronis, avui es considera que l'art popular no té valor creatiu, quan, en realitat, no hi ha res més difícil d'aconseguir que un art popular que sigui vàlid. Aquesta és la raó principal per la qual m'he instal·lat a viure al MACBA, per poder parlar amb la gent. Cada dia aprenc coses diferents sobre la meua obra, escoltant què n'opinen els visitants.

—La gent s'estranya de trobar-lo aquí?

—I tant! N'hi ha que fins i tot es pensen que sóc un treballador del museu. De fet, l'última cosa que s'imaginien és que s'hagin trobat amb l'artista en persona; quan se n'adonen, se senten fascinats.

—A vegades ha dit que als museus hauria d'haver-hi, fins i tot, una discoteca!

—Sí! Els museus haurien de ser símbols d'alegria i de vitalitat, centres on hi hagués de tot: festa, tranquil·litat, o fins i tot una gran botiga que hauria de fer la competència al Corte Inglés!

—La gent té una certa necessitat de creure en ídols i en éssers allunyats de la quotidianitat, tanmateix...

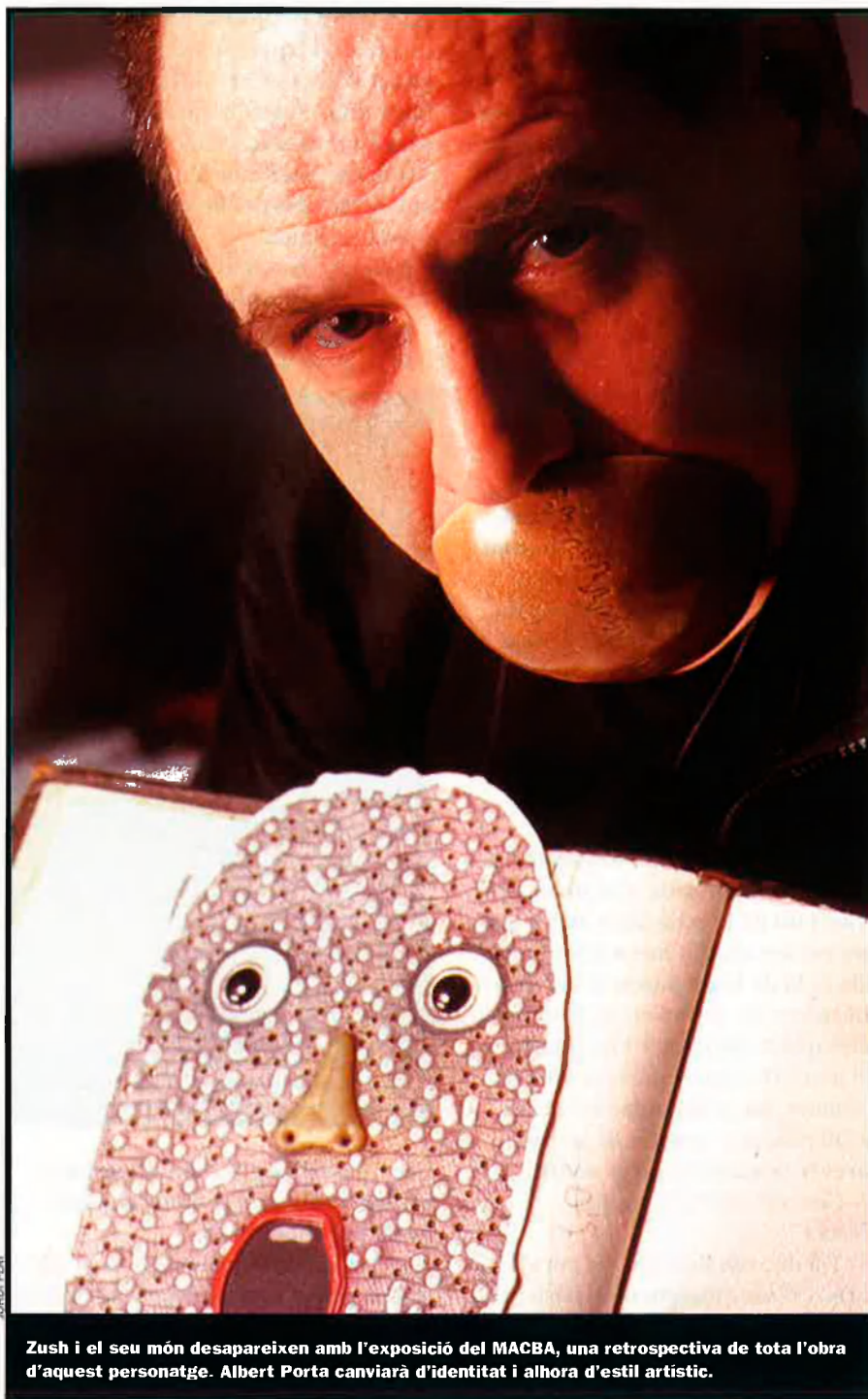
—Suposo que sí, però la meua experiència directa em diu que el públic també és feliç quan compareix amb mi etapes creatives diverses. En aquest museu, hi hem instal·lat una sèrie de màquines perquè tothom pugui pintar lliurement. Crec que tots tenim un artista a dins. Amb aquests artefactes la gent pot fer dibuixos i anar-se'n a casa amb una obra d'art pròpia sota el braç. A més, també escollim les millors obres dels visitants i les exposem. Tothom pot tenir almenys un quadre propi exposat al MACBA.

—Creu que tothom té un "talent" innat?

—Això del talent... A mi, sempre em diuen que jo tinc talent i que n'hi ha que no en tenen, però jo no hi crec gaire. Em penso que això funciona com els músculs. Si agafes una màquina de fer músculs el braç se't torna així de gros! Per tant, si et passes tot el sant dia dibuixant, ho acabaràs fent molt bé. El primer dia que vaig atrevir-me a fer la primera truita va ser un autèntic desastre, però després de fer-ne cinquanta puc assegurar que em surten fantàstiques! Sempre dic que ni per a fer una cosa transcendent no cal gaire imaginació. Si agafes un totxo i el poses damunt d'un altre i ho fas durant vint anys, segur que acabes fent una torre tan alta que en parlaran al Japó i tot. Només cal ser constant i obsessiu.

—Els diners manen en l'art, avui?

—Sempre hi han manat. Els diners provenen de dirigir l'art, però no és tan fàcil. En el meu cas, per exemple, mai no sé què val un quadre meu. He aconseguit de crear al voltant meu un sistema gràcies al qual em mantinc allunyat dels diners. No vull saber si allò que pinto val un milió o un milió i mig, perquè em condicionaria. De vegades, quan es ven un quadre meu, sento una mena de vergonya i m'assalta la temptació de regalar-lo, però aleshores la dona i els galeristes s'emprenyen i em tenen a ratlla. A mi, allò que més em preocupa realment és que al Patronat del MACBA, per exemple, no hi hagi cap artista. De vegades sembla que els creadors

Zush i el seu món desapareixen amb l'exposició del MACBA, una retrospectiva de tota l'obra d'aquest personatge. Albert Porta canviarà d'identitat i alhora d'estil artístic.

no tinguem cap dret de decidir quina ha de ser la política del museu.

—Com si l'artista fos la peça de l'engranatge menys important o significativa!

—Exacte! Això m'obliga a pensar que, si jo demà em morís, ells en tindrien cinquanta mil més, disposats a fer-los el joc com més els convingués.

—Per què ha instal·lat aquesta mena de cases al museu? Que són fetitxes?

—No exactament. Hi he posat cases per sentir-m'hi precisament com a casa! Quan hi ha una inauguració i l'obra que s'exposa és teva, és com si tot fos culpa teua. Jo en aquests casos em sento terriblement despul·lat enmig de tanta gent vestida. Per poder sentir-me bé, necessito el meu racó,

un catau on em trobi protegit, una mena de refugi. Doncs bé, aquests petits habitacles que hi ha aquí al museu em serveixen precisament per a això, per a trobar-me a casa. De fet, als infants, els passa una cosa ben similar. Quan surten de viatge necessiten tenir a prop elements familiars, com ara una manta, un ninot de peluix, una gorra determinada...

—Aquesta exposició de tanta complexitat estructural i conceptual ha estat un treball individual o d'equip?

—Només ha estat possible gràcies a un gran equip. La màquina de pintar, l'he dissenyada en col·laboració directa amb un equip de programadors. Però també hi ha molt vinculat un arquitecte, l'Enric Ruiz-Geli, que és el responsable del disseny de l'exposició; de fet, ja fa més de deu anys que hi treballa.

—En aquest espai, la llum hi té un paper preeminent.

—Així és. Hem instal·lat uns sistemes ecològics de llum artificial per poder tenir llum dins del museu. Podem decidir, amb un ordinador, si volem llum de migdia o bé de vespre, o fins i tot de la zona de la Terra que més ens agradi. La meua llum preferida és la de la matinada polar, perquè m'agrada llevar-me molt d'hora, entre quarts de quatre i les quatre del matí. Dormo de manera natural, a estones, interrompudament, com els infants, per comptes de les vuit hores reglamentàries dels adults.

—Com definiria el concepte "Tecura"?

—Vol dir, simplement, "et cura". Parteix d'un concepte molt bàsic: si fas una cosa que et fa sentir bé, pots estar ben segur que es tracta de la millor teràpia possible, del sistema més eficaç per a curar-te. Cal deixar anar les energies i desenvolupar les aptituds naturals que tots tenim a dins.

—Quan no exposa obra, com és un dia qualsevol de la seva vida quotidiana?

—Doncs gairebé idèntic al d'avui. Em llevo a les quatre del matí. A primera hora treballa digitalment i navego per Internet. A les nou, esmorzo

amb la dona. Després vaig a l'estudi, que tinc a cinc minuts a peu, i m'hi passo el dia tancat. Si tinc molta feina, fins i tot m'hi quedo a dormir. I no faig res més. Només viatjo per feina, vaig molt poc al cinema, miro la televisió des del llit per adormir-me i poca cosa més.

—Hi ha colors que estimi o que detesti especialment?

—El color que més odio, però crec que ja ho he superat, és el verd. Ara,

JORDI PLAY

Albert Porta denuncia el fet que al Patronat del MACBA no li hagi cap artista.

l'any passat vaig fer una exposició a Galícia i vaig pintar molts quadres verds per superar-ho.

—Creu que una pintura artesanal té el mateix grau d'autenticitat que un treball fet electrònicament?

—Quan em demanen què sóc, si escultor o pintor, sempre dic que sóc "psico-manual-digital". La idea és "psico", el fet d'utilitzar el cos és la part "manual", i la tecnologia ens obre a la dimensió "digital". La cosa més important és d'aconseguir una perfecta harmonia entre aquests tres elements.

—Qui va ser el culpable que vostè es dediqués a l'art?

—El primer record que conservo és el de ma mare, que era dissenyadora

de moda, retallant papers i dibuixant cossos de dones. Suposo que és la felicitat culpable de tot plegat! Després, ja en un pla més professional, tot va començar amb el galerista René Metras. Un dia, quan tenia setze anys, vaig entrar a la seva galeria. Volia comprar un llibre de Cirlot. El galerista ho va trobar molt estrany i va demanar-me que què feia. Quan vaig dir-li: "senyor, jo faig pop-art", es va obrir una mena de porta. Crec que aquella va ser la paraula màgica que em va permetre d'entrar al món de l'art. En aquella època ningú no sabia què caram significava allò de "pop-art". Va voler que li portés la meua obra, i uns quants mesos més tard ja havia guanyat el primer premi de l'Institut Britànic de pintura jove.

—No pot dir-nos-en res, de la seva nova personalitat artística?

—Aquest 23 de febrer abandone definitivament la meua personalitat i el nom de Zush. Per celebrar-ho, hem preparat un concert amb en Víctor Nubla, en el transcurs del qual desaparec, a la manera de David Copperfield.

—El canvi de nom tindrà cap influència directa en la seva obra creativa?

—De fet, aquest és un dels motius del canvi. Les exposicions recents, la del Reina Sofia i aquesta del MACBA, formen una mena de retrospectiva de l'obra que he fet fins ara. A partir d'aquest punt sento la necessitat de transformar-me. Vull treballar envoltat de gent, aprendre de tothom. Cada vegada crec més en els equips multidisciplinaris.

—Que ens podria donar cap pista més sobre el pròxim nom?

—La veritat és que ara em sap greu de deixar el nom de Zush, perquè m'hi trobo molt còmode. Una petita pista: sempre m'ha estat una gran sort el fet d'anar a la cua de totes les llistes d'exposicions col·lectives i dels catàlegs, però també vull canviar això. El meu pròxim nom, doncs, no començarà amb "Z". Ah, també puc dir que continuarà tenint quatre lletres!

David Escamilla